

ELEKTRON TA‘LIM VOSITALARI ORQALI TALABALARNING BILIM VA KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH

Muhammad-Anasxon Xakimjon o‘g‘li, Ikromov

Qo‘qon davlat universiteti

san‘atshunoslik kafedrası dotsenti v.b., p.f.b.f.d. (PhD)

E-mail: anasxonikromov1904@gmail.com

Tel. +998911250505

Annotatsiya. Maqolada oliy ta‘lim muassasalarida elektron ta‘lim vositalari orqali talabalarda raqamli kompetentsiyani rivojlantirishning tashkiliy-didaktik tuzilmasi komponentlarini yaratish tamoyillari, elektron ta‘lim vositalari orqali talabalarda raqamli kompetentsiyani rivojlantirishning didaktik mazmuni muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: elektron ta‘lim, raqamli kompetensiya, internet, ijtimoiy media, raqamli xavfsizlik, raqamli savodxonlik, interfaol ma‘ruza, onlayn simulyatsiya.

Аннотация. В статье рассматриваются принципы создания компонентов организационно-дидактической структуры развития цифровой компетентности студентов с помощью электронных образовательных средств в высших учебных заведениях, дидактическое содержание развития цифровой компетентности студентов с помощью электронных образовательных средств.

Ключевые слова: электронное обучение, цифровая компетентность, Интернет, социальные сети, цифровая безопасность, цифровая грамотность, интерактивная лекция, онлайн-симуляция.

Annotation. The article discusses the principles of creating the components of the organizational and didactic structure of the development of digital competence in students through electronic educational tools in higher education institutions, the didactic content of developing digital competence in students through electronic educational tools.

Keywords: e-learning, digital competence, internet, social media, digital security, digital literacy, interactive lecture, online simulation.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Bugungi jamiyatda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sun‘iy intellekt kabi ilg‘or texnologiyalar hayotning har bir jabhasiga kirib bormoqda. Shunday ekan, hozirgi

zamonda biz kelajak avlodga yo‘l ko‘rsatuvchi bolalarda til, matematik fikrlash, foydalanish ko‘nikmasi kabi kelajakda yashash uchun asos bo‘ladigan xislat va qobiliyatlarni shakllantirishni ta‘minlashimiz kerak.

O‘quv jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish ta‘limning o‘quv, rivojlantiruvchi va tarbiyaviy funksiyalarining birligini ta‘minlaydi. Axborotdan malakali foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish esa maktab ta‘limining asosiy vazifalaridan biridir. Shunga ko‘ra, zamonaviy axborot jamiyatida kompyuter, aloqa texnologiyalari, shu jumladan radio, televidenie, mobil aloqa, Internet, ma‘lumotlarni qayta ishlash tarmoqlari va boshqalar yordamida keng ko‘lamli kasbiy, kognitiv, bo‘sh vaqt, maishiy va boshqa vazifalarni hal qilishi kerak bo‘lgan o‘qituvchi uchun alohida rol beriladi.

Elektron ta‘lim vositalari orqali talabalarda raqamli kompetentsiyani rivojlantirishning tashkiliy tuzilmasi o‘quv rejasini ishlab chiqish, o‘quv maqsadlari, o‘qitish usullari, baholash strategiyalari, o‘qituvchilar malakasini oshirish va infratuzilmani o‘z ichiga olgan bir nechta asosiy komponentlarni o‘z ichiga oladi.

Ushbu komponentlar talabalar uchun keng qamrovli va samarali raqamli savodxonlik dasturini yaratish uchun birgalikda ishlaydi. O‘quv dasturlari dizaynerlari raqamli savodxonlik bilan bog‘liq bir qator mavzularni o‘z ichiga olgan holda talabalar o‘rtasida raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishga e‘tibor qaratishlari kerak. Baholash strategiyalari o‘quv maqsadlari va qo‘llaniladigan o‘qitish usullariga mos kelishi kerak.

O‘qituvchilar o‘quv dasturlarini samarali yetkazib berish uchun elektron ta‘lim vositalari va raqamli texnologiyalardan foydalanish bo‘yicha o‘qitilishi kerak. Ta‘lim muassasalarining elektron ta‘lim vositalari va raqamli texnologiyalarni qo‘llab-quvvatlash uchun zarur infratuzilmaga ega bo‘lishi kerak.

Umuman olganda, talabalar uchun samarali raqamli savodxonlik dasturini yaratish uchun o‘quv dasturlari dizaynerlari, o‘qituvchilari va ta‘lim muassasalari ma‘murlari o‘rtasida muvofiqlashtirilgan harakatlar talab etiladi. Elektron ta‘lim vositalari orqali talabalarda raqamli kompetentsiyani rivojlantirishning tashkiliy-didaktik tuzilishi bir nechta asosiy komponentlarni o‘z ichiga oladi, jumladan:

NATIJALAR

1. O‘quv dasturlarini loyihalash: O‘quv dasturini loyihalash talabalarda raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan bo‘lishi kerak. U internet, ijtimoiy media, raqamli xavfsizlik va onlayn muloqotni tushunish kabi raqamli savodxonlik bilan bog‘liq bir qator mavzularni o‘z ichiga olishi kerak.

2. O‘quv maqsadlari: O‘quv maqsadlari aniq va aniq bo‘lishi kerak, bunda talabalar o‘quv dasturidan nimani o‘rganishi kutilmoqda. Bu o‘qituvchilarga samarali dars rejalari va baholashlarni ishlab chiqishda yordam beradi.

3. Ta‘lim usullari: Qo‘llaniladigan o‘qitish usullari turli xil va qiziqarli bo‘lishi kerak, jumladan, interfaol ma‘ruzalar, guruh muhokamalari va amaliy mashg‘ulotlar. O‘rganishni

yaxshilash uchun onlayn simulyatsiyalar, videolar va viktorinalar kabi elektron ta’lim vositalaridan ham foydalanish mumkin.

4. Baholash strategiyalari: Baholash strategiyalari o‘quv maqsadlari va qo‘llaniladigan o‘qitish usullariga mos kelishi kerak. Ular talabalarning muvaffaqiyatini baholash va fikr-mulohazalarini bildirish uchun shakllantiruvchi va summativ baholashni o‘z ichiga olishi kerak.

5. O‘qituvchilar malakasini oshirish: O‘qituvchilar o‘quv dasturlarini samarali yetkazib berish uchun elektron ta’lim vositalari va raqamli texnologiyalardan foydalanish bo‘yicha o‘qitilishi kerak. Shuningdek, ularga raqamli ta’limning so‘nggi tendentsiyalaridan xabardor bo‘lish uchun doimiy malaka oshirish imkoniyatlari taqdim etilishi kerak.

6. Infratuzilma: Maktab elektron ta’lim vositalari va raqamli texnologiyalarni qo‘llab-quvvatlash uchun zarur infratuzilmaga ega bo‘lishi kerak, shu jumladan ishonchli internetga kirish va tegishli apparat va dasturiy ta’minot.

Umuman olganda, elektron ta’lim vositalari orqali talabalarda raqamli kompetentsiyani rivojlantirishning tashkiliy-didaktik tuzilishi o‘quv dasturlarini ishlab chiquvchilar, o‘qituvchilar va maktab ma’muriyatlari o‘rtasida kompleks va samarali raqamli savodxonlik dasturini yaratish uchun muvofiqlashtirilgan sa’y-harakatlarni talab qiladi.

Talabalarda raqamli kompetentsiyani rivojlantirish bugungi raqamli asrda juda muhimdir. Elektron ta’lim vositalari o‘qitish va o‘qitish jarayonini yaxshilash va talabalarda raqamli kompetentsiyani rivojlantirish uchun ishlatilishi mumkin. Elektron ta’lim vositalari orqali talabalarda raqamli kompetentsiyani rivojlantirishning didaktik mazmuni quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

1. Raqamli savodxonlik: Talabalar elektron ta’lim vositalaridan samarali foydalanish uchun raqamli savodxonlikka ega bo‘lishlari kerak. Raqamli savodxonlik raqamli qurilmalar, dasturiy ilovalar va internetdan qanday foydalanishni tushunishni o‘z ichiga oladi.

2. Axborotni boshqarish: Elektron ta’lim vositalari talabalarga axborotni samarali boshqarishni o‘rganishga yordam beradi. Bu ma’lumotni qidirish, ma’lumotni baholash va ma’lumotlarni tartibga solish kabi ko‘nikmalarni o‘z ichiga oladi.

3. Muloqot va hamkorlik: Elektron ta’lim vositalari talabalar va o‘qituvchilar o‘rtasida muloqot va hamkorlikni osonlashtirishi mumkin. Talabalar raqamli vositalardan foydalangan holda qanday qilib samarali muloqot qilishni va onlayn platformalar yordamida boshqalar bilan qanday hamkorlik qilishni o‘rganishlari kerak.

4. Ijodkorlik va innovatsiyalar: Elektron ta’lim vositalari talabalarda ijodkorlik va innovatsiyalarni rivojlantirishi mumkin. Talabalar o‘zlarining g‘oyalari, dizaynlari va loyihalarini yaratish va almashish uchun raqamli vositalardan foydalanishlari mumkin.

5. Tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish: Elektron ta’lim vositalari talabalarga tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Talabalar ma’lumotlarni tahlil qilish, muammolarni hal qilish va ongli qarorlar qabul qilish uchun raqamli vositalardan foydalanishlari mumkin.

6. Raqamli fuqarolik: Talabalar raqamli fuqarolar sifatida o‘z huquq va majburiyatlarini tushunish, boshqalarning shaxsiy hayoti va intellektual mulkini hurmat qilish, onlaynda mas’uliyatli va xavfsiz bo‘lishni o‘z ichiga olgan raqamli fuqarolik haqida bilishlari kerak.

Umuman olganda, elektron ta’lim vositalari orqali talabalarda raqamli kompetensiyani rivojlantirishning didaktik mazmuni talabalarga raqamli vositalardan samarali foydalanish, axborotni boshqarish, muloqot qilish va hamkorlik qilish, ijodiy va innovatsion, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish, mas’uliyatli raqamli fuqarolar bo‘lishni o‘rgatishdan iborat.

MUHOKAMA

Elektron ta’lim vositalari orqali talabalarda raqamli kompetensiyani rivojlantirishning didaktik tuzilishi quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

1. Baholash: Talabalarning joriy raqamli ko‘nikma va bilimlarini baholash ularning raqamli kompetensiyasini rivojlantirishdagi birinchi qadamdir. Bu so‘rovlar, viktorinalar yoki boshqa baholash vositalari orqali amalga oshirilishi mumkin.

2. Rejalashtirish: Baholash natijalariga asoslanib, o‘qituvchilar talabalarga o‘rgatish kerak bo‘lgan raqamli ko‘nikmalar va bilimlarni rejalashtirishlari mumkin. Bunga tegishli elektron ta’lim vositalari va resurslarini tanlash kiradi.

3. Amalga oshirish: O‘qituvchilar rejalashtirilgan tarkibni talabalarga yetkazish uchun elektron ta’lim vositalaridan foydalanishlari mumkin. Buni onlayn platformalar, ta’lim dasturlari yoki boshqa raqamli resurslar orqali amalga oshirish mumkin.

4. Amaliyot va fikr-mulohaza: Talabalar raqamli vositalardan foydalanishni mashq qilish va o‘qituvchilar va tengdoshlaridan fikr-mulohazalarni olish imkoniyatiga muhtoj. Bu topshiriqlar, guruh loyihalari yoki onlayn muhokamalar orqali amalga oshirilishi mumkin.

5. Natijalarni belgilash: O‘qituvchilar talabalarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirishdagi yutuqlarini baholashlar, viktorinalar yoki boshqa baholash vositalari orqali baholashlari mumkin. Bu talabalar qo‘shimcha yordam va takomillashtirishga muhtoj bo‘lgan sohalarni aniqlashga yordam beradi.

6. Mulohaza: Talabalar o‘zlarining ta’lim tajribalari haqida fikr yuritishlari va raqamli vositalardan foydalanishda kuchli va zaif tomonlarini aniqlashlari kerak. Bu o‘z-o‘zini aks ettirish yoki tengdoshlarni baholash orqali amalga oshirilishi mumkin.

XULOSA

Umuman olganda, talabalarda raqamli kompetensiyani rivojlantirishning didaktik tuzilishi ularning mavjud ko‘nikmalarini baholash, tegishli raqamli kontentni rejalashtirish va amalga oshirish, amaliyot va fikr-mulohazalar uchun imkoniyatlarni taqdim etish, taraqqiyotni baholash va aks ettirishni rag‘batlantirishni o‘z ichiga oladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Starkey L.A. Review of research exploring teacher preparation for the digital age. Cambridge Journal of Education. 2020. 50(1), 37–56.
2. Mamatov D.N., Urazova M.B., Abduraimov Sh.S., Vakhidova N.Kh., Radjapova D.D. Perfection of technology of preparation of future teachers of vocational education to the designing activity the main contents of the dissertation international journal of advanced science and technology Vol. 29, No. 8s. – P. 2205-2215. ISSN: 2005-4238 IJAST Copyright © 2020 SERSC (Scopus).
3. Xanbabayev X. Development of students' digital competence in the process of independent study. Galaxy international interdisciplinary research journal (GIIRJ). -ISSN (E): 2347-6915, Vol.11, Issue 10. Oct. 2023. – P. 456-460.
4. Дворецкая А.В. Основные типы компьютерных средств обучения. Школьные технологии. 2004. №3. 392
5. Sulaymonov A. Tasviriy san'at ta'limi sifati va samaradorligini oshirishning didaktik imkoniyatlari. Monografiya. – T.: 2017.
6. Xakimjon og, Ikromov Muhammad Anasxon. "TASVIRIY SAN'AT FANI O 'QITUVCHILARI BADIY-IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA KOMPYUTER GRAFIKASINING AHAMYATI." Conferencea (2023): 5-11.
7. Xakimjon o'g, Ikromov Muhammad Anasxon. "TASVIRIY SAN'AT VA MUHANDISLIK GRAFIKASI YO 'NALISHI TALABALARINI BADIY IJODIY QOBILYATLARINI RIVIJLANTIRISHDA KOMPYUTER GRAFIKASINI O 'RNI." Conferencea (2023): 130-138.
8. Xakimjon og, Ikromov Muhammad Anasxon. "SAN'AT PEDAGOGIKASI SOHASIDA BO'LAJAK MUTAXASSISLARNI BADIY TAYYORLASHNING NAZARIY ASOSLARI." Conferencea (2023): 1-5.